

**JAARVERSLAG
2017**

Interlokale
Vereniging
Kenniscentrum
Vlaamse Steden

Denkdag Kenniscentrum Vlaamse Steden

In 2017 startte de derde vijfjarige samenwerkingsovereenkomst. Een bevraging bij elk van de steden en de VGC in 2016 leverde thema's, uitdagingen, programma's op die vertaald werden in zeven werkprogramma's. Drie programma's, opgestart tijdens de vorige overeenkomst (2012-1016) worden gecontinueerd tijdens de samenwerkingsovereenkomst 2017 – 2021, vier thema's zijn nieuw. Tijdens de Denkdag stonden deze laatste centraal. Voor elk van de vier thema's werd een startnota opgesteld, op basis waarvan we op 7 februari met 135 stedelijke vertegenwoordigers en externe stakeholders het gesprek voerden over de uitdagingen die de ruggengraat moeten vormen van de werking van het Kenniscentrum de volgende jaren.

JE VINDT HIER DE
STARTNOTA EN
VERSLAGEN
VAN DE
GESPREKSGROEPEN

EN HIER DE
PRESENTATIE
WAARMEE WE DE
DENKDAG OP GANG
TROKKEN.

Werkgroep O(mgeving) B(eleid) M(anagement) informatie

De werkgroep OBMi die in 2015 op initiatief van het secretarissenoverleg centrumsteden van start ging, kwam in 2017 opnieuw 8 keer samen waarbij de ontwikkeling van een databank met omgevingsdata als rode draad door de werkzaamheden liep. Elke stad ontwikkelt een eigen databank maar het ontwikkelingstraject wordt gezamenlijk doorlopen. Daarbij draagt iedereen afhankelijk van de reeds eerder in de stad opgebouwde deskundigheid een steen(tje) bij. Het hele traject is voor de centrumsteden meteen ook een proces van capacity building, daarbij op sleeptouw genomen door Gent en Antwerpen. Het document in bijlage geeft een overzicht van de werkzaamheden van de werkgroep in 2017.

JE VINDT HET
OVERZICHT HIER.

Workshops datawarehouse

Een datawarehouse kan omschreven worden als een virtueel magazijn met dossierkasten. Elke dossierkast bevat laden met daarin telkens een reeks samengestelde dossiers die bewust en gestructureerd zijn samengesteld. Bij het opbouwen en ontwikkelen van zo een magazijn dienen veel bouwstenen en aandachtspunten in rekening gebracht te worden om tot een succesvolle implementatie te leiden. In 2017 werd aan de hand van oefeningen in elk van de deelnemende steden tijdens drie workshops ingegaan op de eerste bouwstenen: informatiebehoefte bepalen, inzetbaarheid van datawarehouse voor specifieke informatiebehoeften en de haalbaarheidscheck. We wierpen ook een eerste blik op mogelijke scenario's voor het organiseren van een interne werking rond datawarehouse.

JE VINDT HIER DE
PRESENTATIES VAN DE
WORKSHOPS

Project ORBA

ORBA staat voor Opvolging Realisatie BestuursAkkoord. Het is de tool waarmee de Stad Antwerpen, aan de hand van indicatoren, projecten en releases, de voortgang van verwezenlijkingen in het kader van het bestuursakkoord monitort. In het project ORBA onderzoekt het Kenniscentrum samen met geïnteresseerde steden of en hoe deze tool ook in andere steden zijn nut kan bewijzen. Op maandag 4 december werden de mogelijkheden van ORBA aan de managementteams van geïnteresseerde steden toegelicht. In 2018 wordt verder onderzocht hoe de tool kan ingezet worden in andere steden. Je vindt hier de presentatie.

JE VINDT HIER DE
PRESENTATIE.

Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur Liesbeth Homans lanceerde op 1 januari 2017 Smart Flanders, een ondersteuningsprogramma dat door onderzoekers van imec uitgevoerd wordt en loopt tot eind 2019. De Vlaamse overheid ondersteunt daarmee de 13 centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor Brussel in hun ontwikkeling tot smart cities. Smart Flanders doet dit door te focussen op real-time open data en gedeelde referentiemodellen en is erop gericht samenwerking tussen steden en actoren uit de quadruple helix te stimuleren. Het Kenniscentrum participeerde actief aan dit programma via deelname aan de stuurgroep en de werkgroepen 'open data charter' en 'datapiloten'.

**JE VINDT HIER
MEER INFORMATIE
OVER HET PROGRAMMA**

**EN HIER
DE WEBSITE**

Smart Flanders

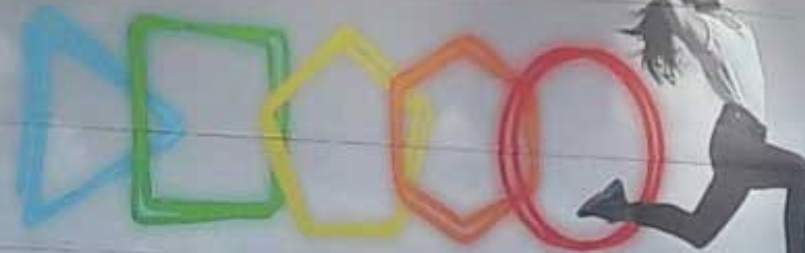
'Smart Portrait' van de 13 centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie Brussel

Als startpunt voor het meerjarig programma 'Smart Cities' is een gedocumenteerd beeld over de stand van zaken in de 13 centrumsteden en de VGC essentieel. Daarom stond 2017 in het teken van een verkennend onderzoek. Omdat het Kenniscentrum met dit programmaspoor complementair werkt aan het ondersteuningsprogramma 'Smart Flanders', integreerden we de maturity check rond (open) data uit het Smart Flanders programma in dit onderzoek. Het eindrapport van de gezamenlijke opdracht van het Kenniscentrum en het Agentschap Binnenlands Bestuur sluit af met een aantal voorstellen voor vervolgprojecten in de volgende jaren.

JE VINDT HIER HET
EINDRAPPORT

SMARTCITY
EXPO WORLD CONGRESS
14-16 NOVEMBER 2017

EMPOWER CITIES. EMPOWER PEOPLE.

#SCEWC17

South Access

14-16 NOVEMBER 2017
SMARTMOBILITY
WORLD CONGRESS
#Smart

Studiereis Smart Cities World Expo Barcelona

Samen met het Agentschap Binnenlands Bestuur organiseerde het Kenniscentrum een tweedaagse studiereis naar de Smart Cities World Expo Barcelona voor de Smart City experts uit de 13 centrumsteden.

JE VINDT HIER HET
PROGRAMMA EN DE
DEELNEMERSLIJST.

Seminarie 'Samenwerken in netwerken: innovatie van stedelijke organisaties'

De verhoudingen tussen overheden en organisaties in het middenveld zijn aan het veranderen. Die evoluties zien we bij uitstek in de Vlaamse centrumsteden: burgerinitiatieven die zich autonoom opstellen, burgerbewegingen die sociale acties opzetten, netwerken tussen organisaties die zich rond stedelijke thema's vormen,... Burgers, middenveldorganisaties en bedrijven willen en eisen eigen handelingsruimte om zelf maatschappelijke waarden van publiek belang te creëren. Stadsbesturen hebben maatschappelijke partners nodig om complexe problematieken aan te pakken. Tijdens dit seminarie georganiseerd op 8 december in samenwerking met CSI Flanders, bekeken we de innovatie in de centrumsteden in de relatie met het maatschappelijk middenveld. Welke ontwikkelingen zien we, welke veranderingsagenda ontwikkelt zich hierrond en welke thema's dienen zich voor verder debat aan?

JE VINDT HIER DE
PRESENTATIE

Terwijl de samenwerkingsovereenkomst 2012-2016 zich nog toespitste op herbestemming van beschermde en niet beschermde parochiekerken, breidt de samenwerkingsovereenkomst 2017-2021 dit programmaspoor uit tot andere gebouwsoorten. Analoog aan 'Slim verdichten' in 2013 werd gestart met een verkennend onderzoek, deze keer toegespitst op toekomstgericht hergebruiken en herbestemmen van (beschermd) onroerend erfgoed. Het documenteren van concrete cases, zowel succesverhalen als moeizame trajecten en mislukkingen, leverde bij vorige onderzoeken altijd vaststellingen en inzichten op die humus bleken voor substantiële vervoltrajecten.

JE VINDT HIER HET
EINDRAPPORT

EN HIER DE
PRINTVERSIE

Toekomstgericht herbestemmen

Het vinden van zinvolle en betaalbare bestemmingen voor kerken ligt niet voor de hand. Bovendien is het belangrijk dat transformaties van kerken niet alleen doordacht maar ook op een gevoelige en kwalitatieve manier gebeuren. Veel lokale betrokkenen ontwikkelen nu al suggesties, visies of parochiekerkenplannen. Maar vooral de stap naar effectieve uitvoering blijkt niet vanzelfsprekend. Vaak rijzen twijfels over de realiteitszin, haalbaarheid en duurzaamheid van de ideeën.

Het Projectbureau 'Herbestemming Kerken' wil hier een antwoord op bieden. Het onderzoekt aan de hand van ontwerpen en financiële simulaties of het project op een kwalitatieve en verantwoorde manier te realiseren valt. Gemeentebesturen en kerkbesturen kunnen op basis daarvan op korte termijn gefundeerde beslissingen nemen. 14 haalbaarheidsonderzoeken zijn intussen afgerond. De website werd ook dit jaar weer aangevuld en bevat nu 301 cases.

Lokale begeleidingstrajecten haalbaarheids- onderzoeken herbestemming parochiekerken

JE VINDT HIER EEN
OVERZICHT VAN
IN 2017 BEGELEIDE
DOSSIERS

HIER DE
EINDRAPPORTEN
VAN 14 AFGERONDE
DOSSIERS

EN HIER
DE WEBSITE
HERBESTEMDE
KERKEN

Op vraag van de erfgoedconsulenten liep in het agentschap Onroerend Erfgoed van augustus 2015 tot juni 2017 een leertraject rond gebruik, hergebruik en herbestemming van beschermde parochiekerken. Doel van het leertraject was om een kader op te stellen dat de erfgoedconsulent kan hanteren in zijn adviserende rol bij vragen rond gebruik, hergebruik en herbestemming van parochiekerken en dat tevens de beheerder/eigenaar informeert over de manier waarop herbestemming van beschermde kerken mogelijk is. Het Kenniscentrum maakte deel uit van de denkgroep die het traject begeleidde. Op basis van plaatsbezoeken en dialoog met de betrokken consulenten werd in de denkgroep aan de hand van de concrete cases gedebatteerd rond het vereiste proces en mogelijke antwoorden op de geformuleerde kwesties. Van deze debatten werd een rapport opgemaakt.

**JE VINDT HIER HET RAPPORT VAN
HET LEERTRAJECT**

Leertraject herbestemming parochiekerken

Informatie Vlaanderen (AGIV) voerde in 2015 in opdracht van het Kenniscentrum een haalbaarheidsonderzoek uit dat tot doel had na te gaan in welke mate een aanpak kan uitgewerkt worden die steden toelaat informatie over leegstand en onbenutte gronden accurater en efficiënter te verzamelen zodat beleidsvragen over potentieel inzetbare ruimte beter kunnen worden beantwoord. De voornaamste vaststelling was dat de vermoedenlijst van leegstand die een aantal steden bijhouden een betere basis is om op verder te bouwen dan de gewestelijke registers. In 2016 en 2017 werden 3 onderdelen bij de opmaak van dit 'PIRK' onderzocht: het samenstellen van een vermoedenslijst op basis van de in- en uitschrijvingen in het bevolkingsregister, op basis van onregelmatige lage verbruiksgegevens gas, elektriciteit, water en op basis van de meldingen van gemeentediensten.

Potentieel Inzetbare Ruimte in Kaart (PIRK)

JE VINDT HET
EINDRAPPORT HIER

EN HIER DE SCHEMA'S
UIT HET RAPPORT IN
GROOT FORMAAT

Schillenboek

Eén van de belangrijkste conclusies van het rapport PIRK 1.0 was dat het Vlaamse gebouwenregister een belangrijke spil zal vormen in het koppelen en uitwisselbaar maken van uiteenlopende, aan het gebouw verbonden, gemeentelijke informatie. In 2017 zette de werkgroep PIRK de eerste stappen in het opbouwen van een inventaris van gebouw gerelateerde processen, het zogenaamde Schillenboek.

In dit schillenboek worden gemeentelijke processen waarin informatie over gebouwen een (belangrijke) rol speelt geïnventariseerd en gedocumenteerd. Bedoeling is om per gemeentelijk proces een handzame fiche op te stellen waarin best practices worden beschreven, een ideaal gegevensmodel wordt gezocht en de interactie met een centraal Vlaams gebouwenregister wordt gedocumenteerd. In 2017 werd gewerkt aan de basis voor dit Schillenboek. Er werd een methodiek uitgewerkt voor het beschrijven van gebouw gerelateerde processen aan de hand van één modelproces: het in- en uitschrijven van burgers door de gemeenten. Tegelijk werd een uitgebreide inventaris gemaakt van gebouw gerelateerde processen binnen de stedelijke administratie. Voor elk van deze processen zal de volgende jaren een schillenfiche worden opgemaakt.

JE VINDT
HIER DE
STARTNOTA

HIER EEN OVERZICHT
VAN GEBOUW
GERELATEERDE
PROCESSEN

EN HIER DE
SCHILLENFICHE 'IN
EN UITSCHRIJVEN
BEWONERS'

Onderzoek openbaarheid

Het onderzoek heeft als doel de bestaande praktijken bij de lokale besturen in het kader van de wet en het decreet openbaarheid van bestuur alsook wat betreft het inzage-recht voor raadsleden (zoals bepaald in het gemeentedecreet en de huishoudelijke reglementen) te documenteren, de knelpunten die daarbij optreden te detecteren en beleidsaanbevelingen te formuleren. Het onderzoek spitste zich toe op twee aspecten: het effect van de passieve openbaarheid op de werking van de stad en het effect van het inzage-recht van raadsleden op de politieke besluitvorming. Telkenmale wordt daarbij de bestaande praktijken gedocumenteerd, alsook de impact / effecten op de administratieve processen en de politieke besluitvorming.

**JE VINDT HIER HET
ONDERZOEKSRAPPORT.**

LIFE Integrated Projects – subprogramma Climate Action

Het Kenniscentrum werkte in 2017 samen met de Vlaamse en Waalse overheid, drie Vlaamse en twee Waalse steden en Het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB) aan de finalisering van LIFE IP CA 16 BE-REEL! (project ingediend in het kader van het Europese LIFE Integrated Projects – subprogramma Climate Action). Dit project moet bijdragen aan renovaties en renovatiebeleid wat de energie-efficiëntie aanzienlijk moet verbeteren. Deelprojecten uitgevoerd door de diverse partners omvatten capaciteitsopbouw en opleiding voor beheerders en belanghebbenden, richtsnoeren voor de bouwsector, innovatieve technieken en nieuwe financiële instrumenten. Meer dan 8.500 woningen in Gent, Antwerpen, Mechelen, Moeskroen en La Louvière zullen volledig gerenoveerd worden en zullen op die manier een praktische demonstratie betekenen van energie-efficiëntie-strategieën. Dit project moet België een boost geven op vlak van renovaties woningen en een 75-80% vermindering betekenen van broeikasgasemissies en energieverbruik in 2050. Het project start begin 2018 en loopt tot eind 2024.

**JE VINDT HIER MEER INFORMATIE
OVER INTEGRATED PROJECTS**

**EN HIER
OVER BE REEL !**

Door de veelheid aan partners en thema's in het stedelijk veld is het voor de Vlaamse steden niet altijd eenvoudig om in de enorme stroom informatie hoofd- en bijzaak van elkaar te onderscheiden. Het Kenniscentrum wil hen daarom ondersteunen bij het filteren en structureren van deze informatietoevloed. Via uiteenlopende digitale instrumenten wil het Kenniscentrum daarnaast ook zelf actief communiceren met haar verschillende partners en stakeholders.

JE VINDT HIER EEN
OVERZICHT VAN ALLE
INITIATIEVEN.

Communicatie

Het Kenniscentrum als gesprekspartner voor de Vlaamse regering en de minister bevoegd voor stedenbeleid en haar administratie

Het Kenniscentrum werkte ook in 2017 op diverse wijzen samen met de Vlaamse overheid. Met minister Homans, bevoegd voor stedenbeleid, en haar administratie is er sprake van een bevoorrechte relatie wat resulteerde in de uitbouw van een structureel overleg. Daarnaast werd het Kenniscentrum uitgenodigd om deel te nemen aan een aantal initiatieven van de Vlaamse overheid. In de mate dat die verband hielden met de programma's uit het meerjarenprogramma 2017-2021 ging het Kenniscentrum op die uitnodigingen in. Meer algemeen volgde het Kenniscentrum de ministeriële initiatieven op het niveau van de Vlaamse Regering die raakpunten vertoonden met programmasporen uit dit meerjarenplan.

**JE VINDT
HIER EEN OVERZICHT.**

VVSG Trefdag

Naar goede gewoonte organiseerde het Kenniscentrum tijdens de Trefdag op 12 oktober twee lezingen op maat van steden. Smart City expert Dave Carter deelde in 'Smart cities tussen droom en daad' zijn jarenlange ervaringen in organisaties als de Manchester Digital Development Agency, ENoLL en Eurocities. Doorheen zijn loopbaan ontwikkelde hij inzicht in wat essentieel is voor lokale besturen als ze willen ontwikkelen tot 'smart'. De overkappingsintendant Alexander D'Hooghe bood een inkijk in zijn aanpak van ingewikkelde beleidsdossiers. Hij belichtte de hefboomen waarmee je in een veld van tegengestelde belangen en visies een gedragen beslissing kan nemen en voorbij het conflict kan geraken.

JE VINDT HIER DE
PRESENTATIE VAN
DAVE CARTER

EN HIER DIE VAN
ALEXANDER
D'HOOGHE

**Vastgoedforum
Leegstand,
onderbenutting,
hergebruik,
tijdelijke invulling**

Op donderdag 19 oktober 2017 vond het tiende vastgoedforum van de Vlaamse Overheid plaats. Het thema was: 'Leegstand, onderbenutting, hergebruik, tijdelijke invulling'. Immers, leegstaande of onderbenutte gebouwen zorgen voor oplopende kosten en zijn maatschappelijk niet aanvaardbaar, gezien de toenemende druk op de open ruimte. Als we die ruimte ook nog delen en functies combineren komt het helemaal goed.

Het programma van dit vastgoedforum werd inhoudelijk mee uitgewerkt door het Kenniscentrum Vlaamse Steden en het Departement Omgeving. Na enkele interessante en praktische cases over hergebruik en tijdelijke invulling werden de instrumenten, aangereikt vanuit het beleid, belicht. Tenslotte, werd de verworven kennis uitgetest op een aantal reële vastgoedcases in een workshop.

JE VINDT HIER ALLE
PRESENTATIES

Het Kenniscentrum heeft in 2017 haar werking gefinancierd met een budget van 333.470,20 euro.

Afrekening 2017

JE VINDT HIER DE
AFREKENING.

Colofon

redactie Kenniscentrum Vlaamse Steden

Vormgeving Zeppo

foto's
Coverbeeld: © www.sharenl.nl
Pagina 2: © wallpapersontheweb.net
Pagina 3: © www.freepik.com
Pagina 4: © www.pymnts.com
Pagina 5: © Richard Newstead
Pagina 6: © -
Pagina 7: © Laforma
Pagina 8: © urban-software-institute.de
Pagina 9: © Spencer Platt
Pagina 10: © Open Monumentendag 2017
Pagina 11: © Archipl architecten
Pagina 12: © Screen Flanders
Pagina 13: © www.ooievaars.blogspot.be
Pagina 14: © pxhere.com
Pagina 15: © www.holla.nl
Pagina 16: © www.futurelearn.com
Pagina 17: © www.activecommunication.net
Pagina 18: © www.dickpoortinga.nl
Pagina 19: © www.sprout.nl
Pagina 20: © Wim Van Nueten
Pagina 21: © 2018 Kwartiermakers van de toekomst

Er is geen moeite gespaard om de auteursrechten van het fotomateriaal te traceren, wanneer u echter denkt rechthebbende te zijn gelieve dan de uitgever te contacteren.

v.u. Linda Boudry, Kenniscentrum Vlaamse Steden
Paviljoenstraat 9, 1030 Brussel